

**BOSHLANG'ICH TA'LIM O'QUVCHILARINING FIKRLASH SALOHIYATINI
OSHIRISHDA ERTAKLARNING AHAMIYATI**

Odilova Maxliyoxon Doniyorjon qizi

Qo'qon Universiteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Rashidova Shohsanam Zokirjon qizi

Qo'qon Universiteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola boshlang'ich sinf o'quvchilarining fikrlash qobiliyatini oshirishda ertakning ahamiyatiga bag'ishlangan. Muallif ertaklarga tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va emotsional aqlni rivojlantirish uchun kuchli vosita sifatida qaraydi. Ertaklarda hal qilinishi kerak bo'lgan ko'plab muammolar va to'siqlar mavjud. Bu talabalarni vaziyatlarni tahlil qilishga, yechim izlashga va oqibatlarini baholashga undaydi. Ertaklar, shuningdek, turli nuqtai nazarlarni taqdim etadi, bu o'quvchilarning tanqidiy fikrlash va boshqa odamlarni tushunishga yordam beradi. Ertaklar xayol va fantaziyaga boy bo'lib, ijodkorlikni rivojlantirishga turtki bo'ladi. Shuningdek, ular o'quvchilarni o'z hikoyalarini yaratishga ilhomlantirishi mumkin. Ertaklarda ko'pincha turli xil his-tuyg'ular tasvirlangan, bu esa o'quvchilarga o'zlarining his-tuyg'ularini tan olishga va boshqalarning his-tuyg'ularini tushunishga yordam beradi. Bundan tashqari, ertaklar qahramonlarning qiyinchiliklarga qanday dosh berishini ko'rsatadi, bu hissiy aql va stressga chidamlilikni rivojlantirishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: ertaklar, tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, hissiy intellekt, boshlang'ich sinflar.

Kirish

Ertaklar bolalikning ajralmas qismidir. Ular bizga quvonch, sehr va tasavvur uchun oziq-ovqat beradi. Ammo ertaklar boshlang'ich sinf o'quvchilarining fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda ham kuchli vosita bo'la oladi.

Ertaklar va tanqidiy fikrlash

1. Tanqidiy fikrlash - axborotni tahlil qilish, uning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash, xulosalar chiqarish va asosli qarorlar qabul qilish qobiliyatidir. Ertaklar o'quvchilarga quyidagi imkoniyatlarni berib, tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi:

2. Muammolar va qarama-qarshiliklarni tan oling . Ertaklarda ko'pincha hal qilinishi kerak bo'lgan muammolar mavjud. Misol uchun, "Kolobok" ertakida Kolobok Tulki bilan uchrashishdan qanday qochish kerakligini hal qilishi kerak.

3. Turli nuqtai nazarlarni ko'rib chiqing . Ertaklarda ko'pincha bir masala bo'yicha turli xil qarashlar mavjud. Misol uchun, "Uch kichkina cho'chqa" ertakida har bir kichik cho'chqa o'z uyini o'ziga xos tarzda quradi.

Gipotezalarni shakllantirish va ularni sinab ko'ring . Ertaklar ko'pincha o'quvchilarga keyingi voqealar haqida faraz qilish imkoniyatini beradi. Misol uchun, "Qizil qalpoqcha" ertakida o'quvchi Qizil qalpoqchanning bo'ri bilan uchrashishi haqida farazlar qilishi mumkin.

Ertaklar va ijodkorlik

Ijodkorlik - bu cheksiz fikrlash va yangi echimlarni topish qobiliyati. Ertaklar o'quvchilarga quyidagi imkoniyatlarni berib, ijodkorlikni rivojlantirishga yordam beradi:

Tasavvuringizdan foydalaning . Ertaklar ko'pincha o'quvchilarni o'z tasavvurlarini ishga solishga undaydigan fantastik elementlarni o'z ichiga oladi. Misol uchun, "Alisa mo'jizalar mamlakatida" ertakida Elis g'alati qahramonlar bilan uchrashadi va o'zini ajoyib vaziyatlarga duchor qiladi.

O'z hikoyalaringizni yarating . Ertaklar o'quvchilarni o'z hikoyalarini yaratishga ilhomlantirishi mumkin.

Muammolarni hal qilishning yangi usullarini toping . Ertaklar ko'pincha o'quvchilarga muammolarni hal qilishning yangi usullarini topish imkoniyatini beradi. Misol uchun, Zolushka ertakida Zolushka to'pga borishning yangi usulini topadi.

Ertaklar va hissiy aql

Hissiy intellekt - bu o'z his-tuyg'ularingizni tushunish va boshqarish, shuningdek, boshqa odamlarning his-tuyg'ularini tushunish qobiliyati. Ertaklar o'quvchilarga quyidagi imkoniyatlarni berib, hissiy intellektni rivojlantirishga yordam beradi:

- O'z his-tuyg'ularingizni tan oling . Ertaklarda ko'pincha turli his-tuyg'ularni boshdan kechiradigan qahramonlar tasvirlangan. Bu o'quvchilarga o'z his-tuyg'ularini tushunishga yordam beradi.

- Boshqa odamlarning his-tuyg'ularini tushuning . Ertaklar ko'pincha o'quvchilarga qahramonlarning motivlari va his-tuyg'ularini tushunishga imkon beradi. Bu ularga boshqa odamlarning his-tuyg'ularini yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

- Hissiyotlaringizni boshqaring . Ertaklar ko'pincha qahramonlar qiyin his-tuyg'ularga qanday munosabatda bo'lishlarini ko'rsatadi. Bu talabalarga o'zlarining qiyin his-tuyg'ulari bilan kurashishni o'rganishga yordam beradi.

Asosiy qism

Ko'pincha uxlashdan oldin ertak sifatida qabul qilingan ertaklar yashirin sehrga ega - yosh onging kognitiv rivojlanishiga yordam beradi . Maftunkor kuylar va jozibali personajlardan tashqari boshlang'ich sinf o'quvchilarining fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, tasavvurlarini yoqish va hissiy ongni rivojlantirish uchun imkoniyatlar xazinasini ham mavjud . Keling, ushbu rivoyatlarning sehrli o'rmoniga kirib boraylik va ular qanday qilib o'rganish va o'sish uchun kuchli vositaga aylanganini bilib olaylik.

Kritik chetni keskinlashtirish:

I. Muammoni hal qiluvchi detektivlar: Ertaklar qiyinchilik va to'siqlarga boy. Qahramonlar ayyor tulkilarni mag'lub etishdan tortib, sehrlangan o'rmonlarni kechishgacha bo'lgan vaziyatlarni tahlil qilishni, aql bo'roni yechimlarini va oqibatlarini o'lchashni talab qiladigan dilemmalarga duch kelishadi . Ushbu faol ishtirok nafaqat tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi, balki strategik rejalashtirish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

II. Istiqbolli o'yin uyi: Ertaklar ko'pincha qarama-qarshi nuqtai nazarlarni taqdim etadi. "Qizil qalpoqcha" filmidagi bo'ri va buvi bir xil vaziyatning keskin qarama-qarshi talqinlarini taklif qiladi. Ushbu xilma-xil nuqtai nazarlarni tahlil qilish o'quvchilarni bir nechta burchaklarni ko'rib chiqishga, taxminlarni so'rashga va turli nuqtai nazarlarga nisbatan hamdardlikni rivojlantirishga undaydi .

III. Bashoratli jumboqlar: ertaklarning murakkab syujetlari o'zlarining burilishlari va burilishlari bilan gipoteza yaratish va bashorat qilish uchun qulay zamin yaratadi . Talabalar xarakter motivlari haqida taxmin qilishlari, potentsial natijalarni oldindan bilishlari va hikoya davomida o'zlarining nazariyalarini sinab ko'rishlari mumkin. Ushbu faol ishtirok ularning kuzatish qobiliyatini, mantiqiy fikrlash va deduktiv qobiliyatlarini kuchaytiradi .

Ijodiy olovni yoqish:

A. Tasavvurning o'yin maydonchasi: ertaklar hayoliy elementlarga boy bo'lib, yoshlar ongini daraxtlar gaplashadigan, hayvonlar shippak kiyadigan va sehrli afsunlar ko'p bo'lgan dunyoga olib boradi. G'ayrioddiy narsalarga doimiy ta'sir qilish tasavvurlarni yoqadi va talabalarni qutidan tashqarida o'ylashga, imkoniyatlar bilan tajriba o'tkazishga va o'zlarining fantastik hikoyalarini yaratishga undaydi .

B. Hikoya me'morlari: Maftunkor syujetlarga sho'ng'ib ketgan talabalar o'zlari ertakchilarga aylanadilar. Ular klassik ertaklarni qayta tasavvur qilishlari, yangi qahramonlar yaratishlari va o'zlarining sarguzashtlarini yaratishlari, so'z boyligini kengaytirishlari, hikoya tuzilmalarini rivojlantirishlari va muloqot qobiliyatlarini yaxshilashlari mumkin.

C. Muammoni hal qilish Pikasso: Jek kabi klassik qahramonlar gigantlarni yengib o'tishsa yoki Zolushka o'gay opa-singillarini ortda qoldirganda, talabalar qiyin muammolarga ijodiy yechim topadilar. Bu ularni qiyinchiliklarga duch kelganda ijodiy fikrlashga , noan'anaviy yondashuvlarni o'rganishga va aniq bo'lmagandan tashqari , mohir echimlarni topishga ilhomlantiradi .

Hissiy ko'priknini qurish:

• Hissiy savodxonlik: Ertaklar to'pda Zolushkaning quvonchli hayajonidan tortib, Qizil qalpoqchanning bo'ri bilan uchrashishidan qo'rqishigacha bo'lgan his-tuyg'ular spektrini tasvirlaydi. Qahramonlar bilan birga ushbu his-tuyg'ularni boshdan kechirish orqali talabalar hissiy intellektning muhim tarkibiy qismi bo'lgan o'zlarining his-tuyg'ularini tanib olish va aniqlashni o'rganadilar.

• Harakatdagi hamdardlik: Sevimli qahramonlar o'rniga kirish talabalarga boshqalarning tajribasiga hamdardlik hissini rivojlantirishga imkon beradi. Qor Oppoqning kurashlari yoki Rapunzelning mehribonligi ularga turli nuqtai nazarlarni tushunishga, hamdardlikni rivojlantirishga va ijobiy ijtimoiy munosabatlarni rivojlantirishga yordam beradi.

• Chidamlilik namunalari: Ko'pgina ertaklarda qiyinchiliklarni engib o'tish qahramonlari tasvirlangan. Xansel va Gretel jodugarni ortda qoldirmoqdami yoki Goldilocks chegaralar haqida saboq olmoqdami, bu rivoyatlar qiyinchiliklarni engib o'tish mumkinligini ko'rsatadi. Bu chidamlilikni rivojlantiradi, engish mexanizmlarini o'rgatadi va yoshlar ongiga ijobiy nuqtai nazarni singdiradi.

Xulosa:

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ertaklar shunchaki bolalik yodgorliklari emas, balki boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv rivojlanishini tarbiyalovchi kuchli vositadir. Ular haqiqat va tasavvur o'rtasidagi ko'prik vazifasini bajaradi, qiziqish uyg'otadi, muammolarni hal qilish qobiliyatini yoqadi va hamdardlikni rivojlantiradi. Ushbu abadiy hikoyalarning o'zgartiruvchi kuchini o'zlashtirib, biz yosh o'quvchilarni hayot taqdim etayotgan qiyinchiliklar va imkoniyatlarni yengib o'tishlari uchun zarur bo'lgan vositalar bilan jihozlaymiz, bu esa o'zlarining baxtli hayotlarini kitob sahifalaridan uzoqroqqa cho'zilishini ta'minlaymiz.

Shunday ekan, keling, bu jozibali hikoyalarni nafaqat ular olib keladigan quvonch, balki kelajak avlodimiz ongi va qalbida qoldiradigan doimiy ta'sir uchun baham ko'rishda davom etaylik. Ertaklar sehri ularni nafaqat kitobxon, balki tanqidiy fikrlaydigan, ijodiy muammolarni hal qiluvchi va yorqinroq dunyoni, bir vaqtning o'zida sehrli hikoyani qurish uchun hissiy intellektga

ega bo'lgan shaxslar bo'lishga yo'naltirsin. Ertaklar shunchaki sehrlil hikoyalar emas; ular kognitiv o'yin maydonchalari bo'lib , u erda yosh onglar kashf etishi, tajriba o'tkazishi va o'sishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Otto, M., & Thornton, J. (2023). RIVOJLANAYOTGAN VA RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA BOSHLANG'ICH TA'LIM SIFATI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 832-833.
2. Otto, M., & Thornton, J. (2023). BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA INGLIZ TILINI O'RGATISH TEXNALOGIYALARI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 834-835.
3. Jumanova, S. (2022). Landscape in Usmon Azim" Bakhshiyona". EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 2(4), 169-172.
4. Jumanova , S. (2023). AUTUMN MOTIF IN THE POETRY OF USMAN AZIM. Scientific Journal of the Fergana State University, 28(2), 29.
5. Ahrorjon, A., & Gafurov, X. (2023). IQTISODIY SIYOSATNING RIVOJLANISHIDA FISKAL VA PUL-KREDIT SIYOSATI. Qo 'qon universiteti xabarnomasi, 310-313.
6. Akhrorjon, A., & Oybek, A. (2023). SUN'IY INTELLEKT (AI) VA ISLOM MOLIYASI. Qo 'qon universiteti xabarnomasi, 188-190.
7. Muhammadaminovna, T. M. (2022). Reforms In The Field Of Crime Prevention And Combating Crime In Uzbekistan: Problems And Solutions. Journal of Positive School Psychology, 6(11), 3114-3120.
8. Muhammadaminovna, T. M. (2022). Current Results of Activities of Internal Affairs Preventive Inspectors in Uzbekistan. Eurasian Journal of Research, Development and Innovation, 15, 23-26.